

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. בפני כמה נותנו לה ... בפני ב'.....1
- ב. עדים החתומים על השטר נעשו כמי שנחקרה עדותן בב"ד ורבנן הוא דאצרוך.....1
- ג. והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן ... חד אתי בעל ומערער ופסיל ליה ... מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה.....4
- ד. התם ידעינן הכא בפני.....5
- ה. אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד.....5
- ו. אין כותבין במחובר לקרקע כתבו על המחובר לקרקע תלשו חתמו ונתנו לה כשר.....6
- ז. ג' גיטין פסולין.....6

דף ג.

א. בפני כמה נותנו לה ... בפני ב'

שליח הבא ממדינת¹ הים שצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם כדלעיל דף ב. כשנותן הגט צריך שיאמר בפני שנים, בפני נכתב ובפני נחתם. ואם השליח קרוב או פסול, צריך לתת בפני שלושה זולתו² כמו שיבואר להלן דף ה: בעזה"ת וי"א³ שיש להחמיר, אפילו אין השליח קרוב או פסול, ליתנו לה לפני שלשה, כדי שלא יבא ליתנו לה בפני שנים אף כשהוא קרוב או פסול, וכן נוהגין.

ב. עדים החתומים על השטר נעשו כמי שנחקרה עדותן בב"ד

ורבנן הוא דאצרוך

מדאורייתא עדים החתומים בשטר נעשה כמי שנחקרה עדותם בית דין, ואין צריך קיום ואשרור חתימתם. לפיכך אפילו עדים הבאים לקיים ולאשרר

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמב א

² שו"ע ונו"כ שם ד

³ רמ"א שם.

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

חתימתם על השטר, אינם נאמנים לומר פסולים היינו⁴, שכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.

אולם תקנו חכמים לקיים את השטר⁵, ולפיכך המוציא שטר חוב על חבירו, כל זמן שלא נתקיים חתימת ידי העדים תקנו חכמים⁶ שיכול הלזה לומר מזויף ומעולם לא צויתי לכותבו, ונשבע היסת ונפטר כמבואר במסכת כתובות דף כ. וי"א⁷ שכשהלזה אומר מזויף הוא, צריך מן התורה לקיימו.

וכן אם אמרו העדים בתוך כדי דיבור לאמירתם כתב ידינו הוא זה, פסולים היינו נאמנים, אבל אם אמרו לאחר כדי דיבור אינם נאמנים⁸.

באחד מחמשה דרכים יכולין לקיים השטר:

שיהיו הדיינים בעצמן מכירין כתב ידי העדים, אז הם כותבין ומעידין שהוא כתב ידם.

והשני שחתמו העדים בפניהם, אז הם כותבין ומעידין שבפניהם חתמו⁹,

⁴ שו"ע ונו"כ שם מו לו וסמ"ע צט

⁵ משום קיום העולם שלא יעמדו אינשי דלא מעלי וזייפו שטרות על חביריהם, הצריכו חכמים לקיים כל השטרות כשיטעון הנתבע מזויף הוא. לבוש אבהע"ז קמב א

⁶ לשון הטור חו"מ תקנת חכמים לקיים השטר כו'. ועיין חדושי הרי"מ אות א והוא מש"ס בכמה דוכתי דקיום שטרות דרבנן דמן התורה עדים החתומים על השטר כמו שנחקרה עדותן בבית דין ריש גיטין (ג א) ופ"ב דכתובות כו' (יח ב), ומהאי טעמא הקילו כמה קולות דעד נעשה דיין ושלא בפניו כו'. ולכאורה אינו מובן מה ענין זה להא דריש לקיש דעדים החתומים על השטר כנחקרה כו'. זה שפיר לענין דאף דהחתימה חוץ לבית דין והיה ראוי שלא יועיל ככל עדות חוץ לב"ד ושיהיו יכולין לחזור וע"ז אמר ריש לקיש דהוי כנחקר בבית דין ואהא מייתי לה הש"ס כתובות י"ט דאין חוזרין ומגידין כו'. אבל זה שפיר כשיודעין שחתומין עדים. אבל איך נלמוד מהא דר"ל שלא נאמין ללזה מזויף שאין כלל עדים החתומים על השטר. ורש"י ז"ל ריש גיטין פירש הטעם דלא חציף אינש לזיופי וכ"כ תוס' כתובות (צב ב) אבל כיון דצריך שם לאתווי ראיה מהא דר"ל ואיך יליף לה. וצ"ל דלשון עדים החתומים על השטר משמע שרואין אנו עדים החתומים על השטר א"צ יותר והוי כנחקרה בבית דין. והוא דוחק גדול, דלמה לא נפרש עדים החתומים שיודעין בבירור עכ"פ שהם חתומים על השטר על ידי קיום, ועיי"ש שהאריך והעלה והנה כיון דחזוין דהש"ס יליף דלא בעי קיום מן התורה מדריש לקיש דעדים החתומים על השטר כנחקרה בבית דין. על כרחך מוכח כמ"ש לעיל דאי הוי בעי קיום לא היה כלל כנחקרה בב"ד בשעת חתימה דהא מחוסר עדות בב"ד כנ"ל. ומוכח דא"צ קיום מן התורה כלל ולכך הוי מיד כנחקרה בב"ד. אמנם אחר שתיקנו חכמים דבעי קיום מחשש זיוף א"כ שוב לא הוי כלל כנחקרה בב"ד גם מן התורה כמ"ש לעיל דעדיין מחוסר כנ"ל. וכמו אלו ה' צריך מה"ת קיום כנ"ל.

⁷ ב"ש אבהע"ז קמא ע וז"ל דס"ל להרמב"ם ולפוסקים אלו כהג"מ דקדושין דכתב כשאיש טוען מזויף בעינן קיום מדאורייתא ור"ל לא איירי בטוען מזויף ועיין בסימן מ"ב מ"ש ובמורה"ק שורש ס"ו ובתשובת מהרש"ד מ סי' א' וכן מוכח מרמב"ם רפ"ב והטור בסי' קנ"ב ובש"ע שם דכתבו כשהי' מביאה את הגט והבעל טוען מזויף אינה מגורשת ושם טוענת היא ברי ומ"מ מדאורייתא בטל

⁸ שו"ע ונו"כ שם מו לו וסמ"ע צט

⁹ שו"ע ונו"כ שם מו ז

¹⁰ ואף על גב דאמרינן קיום שטרות דין הוא, וא"כ אם ראו בלילה דאז אין ראוי לדון ולקבל עדות יצטרכו למחרת להחשיב ראיתם כעדות וק"ל בעלמא אין עד נעשה דיין, גבי קיום שטרות שהוא דרבנן הקילו. אך אם ראו ביום לא תהא גדולה שמיעה מראיה, ומהאי טעמא נתבאר בחו"מ סימן ז' [סעיף ה'] דאם ב"ד רואין

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

שיבואו העדים בעצמם החתומים בו¹¹ ויאמר כל אחד זה כתב ידי, וזוכר אני את ההלואה¹², ואין צריכין שיעיד כל אחד על כתב ידו ועל כתב יד של חבירו, אלא דיו כשכל אחד מעיד על כתב ידו לבד, דקי"ל על מנה שבשטר הם מעידים¹³, והרי יש כאן ב' עדים שמעידין על המנה שחייב לו.

שיבואו עדים אחרים¹⁴ ויעידו שנים על כל או רוב¹⁵ החתימה מאלו החתימות שהוא כתב ידם של אלו העדים, או שחתמו בפניהם, ועדות זה יכולין להעיד אפילו מתוך כתבם כלומר שכותבין עדותם שמכירין החתימות, והב"ד מקבלין עדותם מתוך כתבם¹⁶ ומקיימין את החתימות הראשונות כאילו עדי הקיום העידו לפניהן על פה¹⁷. וחותמין הב"ד ונתקיים השטר¹⁸, ואין צריכין להעידו מפיהם¹⁹, דקל הוא שהקילו וכו' שהוא דרבנן.

שטר, כשאין כאן מי שמכיר חתימת העדים, אם כתב ידם יוצא משטרות אחרים מעריכין הב"ד ומדמין זה הכתב לאותו הכתב שבשטרות האחרים, אם יראה להם שכתב ידי אלו הוא כתב ידי אלו, הרי השטר הזה הוא מקיין ומקיימין אותו.

אם יש כאן שטר שקראו עליו ערער והוחזק עליו בב"ד וקיימוהו, מקיימין ממנו לבדו וא"צ שנים, שמכיון שקראו עליו ערער וקיימוהו הב"ד, ודאי דקדקו וחקרו ונתברר לב"ד ששטר כשר הוא וקיימוהו²⁰.

המעשה הנעשה לפניהן ביום דיכולין לדון עליו על פי ראייתן בלא עדות אחרים, וה"נ לא מיבעיא כשרואין שהעדים חותמין לפניהן עכשיו ביום שיכולין לקיימן מיד, דהו"ל כאילו דנו על פי ראייתם. סמ"ע שם יג וכתב שאפשר שכן דעת הלבוש.

¹¹ וכתב רבינו ירוחם נתיב ב' ח"ח, יש מחלוקת בתוספתא [גיטין פ"א ה"ו] אם אומרים העדים כתב ידינו הוא זה ואחרים אומרים אין זה כתב ידם, אם צריך קיום אחר או לא, ולא איפסיקא הלכתא כמאן, עכ"ל ב"י [מחורש ה'] וד"מ [סעיף ד']

¹² ואפילו שאין זוכרין אלא על ידי ראיית השטר יכול להעיד, אבל אם שכחו ההלואה ואין נזכרין לה כלל אפילו על ידי ראיית השטר, זה יתבאר להלן בעזה"י. ומסתמא תולים שזוכרים ואין צריכים לומר בפירוש סמ"ע שם טו וש"ך יג

¹³ והו"ל בעדותן זה כאילו כל אחד העיד אני ראיתי שהלוח זה המלוח לזה הלוח סמ"ע שם טו

¹⁴ ואף אם העדים החתומים, בפנינו, יכולים לקיים ע"י עדות אחרים. סמ"ע שם טו מב"י וד"מ. ואפילו אומרים אין זה כתב ידינו, אין נאמנים. ש"ך שם יד. ואם עדי שטר עצמן אומרים שזה כתב ידם, ואחרים אומרים שאין זה כתב ידם, ודאי דעדי שטר בעצמן יותר נאמנים, רק יש מחלוקת אי צריכין לחזור ולחקור עדי שטר ראולי אמרו מתחילה בדדמי או לא, ולא נפסק הלכתא בזה, אבל לכו"ע אי נחקרו שנית ועמדו בדבריהם דהוה כתב ידם, נאמנים יותר מאלו אחרים. אורים שם יח

¹⁵ כתב בעל העיטור דף ל"ה סוף ע"ב [קיום ג"ה ע"ד], ומסתברא דהיכא דמכירים רוב החתימה של שמו או של אחיו או של אביו כשר, וא"צ שיכירו כל אות ואות. דהא רב הושעיא חתם ע"ן ורב חסדא סמ"ך [גיטין ל"ו ע"א], שמע מינה שבאות אחת ניכרת החתימה והכל לפי מה שמכירין שדומה להן, ע"כ. ש"ך שם טו

¹⁶ אולם אם עדי השטר מעידים על כתב ידם, אין יכול להעיד על כתב ידם מתוך כתבם, וגם אם הוא אלם שאין יכול להעיד בעל פה, אינו יכול להעיד כלל מתוך כתב דעכ"פ ראוי לבילה בעיניו. אורים כא

¹⁷ סמ"ע שם יז

¹⁸ ש"ך שם טו

¹⁹ רמ"א שם

²⁰ סמ"ע שם טו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ג. והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן ... חד אתי בעל ומערער ופסיל ליה ... מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה

אף על גב²¹ דלשאר קיום שטרות צריך שני עדים, הרי זה מדרבנן, שכן התורה עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד דמי, ובלא קיום היה השטר כשר כדלעיל, ולפיכך גבי גט משום עיגון הקילו חכמים והאמינו לשליח אפילו אינו אלא אחד לקיים את השטר, באמירת בפני נכתב ובפני נחתם. ואם בא הבעל ועמד וערער, אין משגיחין בו. ולשיטת הי"א²² שקיום שטרות מן התורה כמבואר לעיל, אם יבא הבעל מיד ומערער אין מועילה עדות השליח²³, אך כשאינו מערער מיד²⁴ בעת שאומר בפני נכתב ובפני נחתם, הרי זה כאלו נתקיים ע"פ שני עדים ואפילו אם מערער אין משגיחים בו כיון שכבר נתקיים.

ומשום כך אף החמשה נשים שהתבאר במסכת יבמות דף קיז: שאין נאמנות להעיד עדות לאשה שמת בעלה שמא כוונתם לקלקלה, בכל זאת נאמנות להביא גט בחוצה לארץ ולומר בפני נכתב ובפני נחתם, כמו שיתבאר להלן דף כג: בעזה"ת, שאין לחשוש שמא מכוונת לקלקלה, שהרי אין הבעל יכול לערער בלא שני עדים שיאמרו שהוא מזויף²⁵, שאינו נאמן ולא תתקלקל, כי מותרת לינשא ואפילו לכתחלה.

²¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמב א ולבוש שם

²² ב"ש שם ב

²³ לע"ד תמוה כי אף אלו נודה שבעניני ממון הקל תאמר בגט היעלה על הדעת דר"ת בבוא גט ממדה"י בלא שום קיום תינשא ואפילו במקום שאין עדים מצוים ולאחר זמן יבא הבעל ויערער שהוא זיוף ויהא הגט בטל ד"ת כל כמה שלא תמצא קיום ועדים הא אין מצוים נמצא הגט בטל ובניה ממזרים ותורתינו הקדושה דרכיה דרכי נועם א"ו הדין תורה אף כי יש מערער לאו מידי הוא מכת החזקה וזולת במברר ע"י עדים שהוא זיוף ועל זה סמיכות הסבר דאורי"י דלא חצוף ולא ימצא לעולם עדים לערעורו ואם באמת מברר איהי דאפסדה אנפשה ובדין דליהוי בנים ממזרים אבל אם יועיל ערער הבעל הרבה יש לתמוה בד"ת זה. בית מאיר שם.

²⁴ ומי יתן ואדע לפרש זמן זה דהא ודאי בעודו ביד השליח אם בא ואומר מזויף הוא אל תתניהו פשיטא דנאמן במגו דמבטל ליה וגם אפשר אין בטול גדול מזה אם אומר אל תתנהו ואחר שמסרו ואמר בפ"נ מה שעור וגבול יגבול להקרא אחר זמן אולי כל זמן שעסוקים באותו ענין נקרא מיד ובתר הכי אחר זמן והטעם אפשר ע"ד זה הא ידוע דער אחד נאמן באיסורין בדלא אתחזיק לאיסור ודבר שבערוה דצריך שני עדים משמעות הסוגיא דיבמו' וגיטין משום דאתחזיק איסור וכיון שקודם שבא הערער הותרה מד"ת ע"פ השני עדים החתומים וגם אף דרבנן הצריכו קיום הם אמרו נמי להאמין השליח נמצא שוב אין אשה זו בחזקת איסור וקרוב יותר בחזקת היתר ואם תו מערער אף דמד"ת צריך קיום מכל מקום בחזקת היתר עומדת ולכל הפחות לא מקרי' שוב בחזקת איסור ונאמן השליח בתורת ע"א הנאמן באיסורין. ובוה אפשר מחלק בין כ"ז שעסוקים באותו ענין דאז עדיין לא נקראת יוצאה מחזקת איסור ועכ"ז דחוק ורחוק. בית מאיר שם

²⁵ והטעם בגמ' דף כג: כיון שכתב הגט שבידה מוכיח משא"כ באם באות להעיד שמת בעלה דשם אין כתב. ט"ז שם ב

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

וכשנתקיים הגט ע"פ השליח גובה הכתובה מן הלקוחות²⁶, אולם תוספת כתובה אינה גובה²⁷.

ד. התם ידעינן הכא בפני

אם אומר בפני נכתב ואינו אומר בפני נחתם, אלא שאומר ידעתי²⁸ או מכיר אני את חתימת העדים, אינו מועיל²⁹.

אם לא אומר בפני נכתב ואינו אומר בפני נחתם, ושאלוהו ב"ד נכתב ונחתם לפניך ואמר הן אינו מועיל.

ה. אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד

י"א³⁰ ששליח שמביא גט מקוים אף על פי שאינו צריך לומר בפני נחתם, צריך לומר בפני נכתב, דלא ליתי לאחלופי בשאר שטרות אפילו לרבא.

²⁶ דגלמוד מספר כתובה כשתנשא לאחר תמלי וכו' ול"ד למ"ש בסימן קמ"א סעיף נ"ג דאינה גובה מלקוחות דשם אין היתר גמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער לכן אינה גובה מלקוחות אבל כאן מותרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל לכן גובה מן הלקוחות. ב"ש שם ב

²⁷ דאין מדרש כתובה אלא לעיקר כתובה ולא לתוספת וכיון ממדרש כתובה אין לה לית לה מדינא דק"ל אין קיום שטרות אלא בתרי עדים לענין ממון, ולכאורה נראה גם מן הבעל אינה גובה תוספת כתובה דהא לענין ממון לא מהני קיום ע"א ומדרש כתובה לא אמרינן לתוספת כתובה. ב"ש שם

²⁸ דדעת רש"י בפ"ק דגיטין דמהני, ודעת התוספות דלא מהני, ובסימן קפ"א כתב הרב מוהר"ר דון תם ז"ל הדין בכתיבה וכן בחתימה כל שאמר ידעתי מהני. וצ"ע היאך לא חשש לסברת התוס' ורוב הפוסקים שסוברים דבכתיבה ידעתי לא מהני, אף על גב דבכתיבה מהני לפי דעתו בסימן ל"ז וצ"ה. וכתב מהר"י טאיטאסאק ז"ל הובאו דבריו שם בסימן ל"ז צ"ה, דרוב הפוסקים חלוקים על רש"י ז"ל וסוברים דבפ"נ ובפ"נ דוקא. ע"כ. ואמת שהרא"ש ורבינו ירוחם ז"ל בספר אדם וחיה בנכ"ד ח"ג, והרשב"א בחידושו לגיטין הסכימו לדברי התוספות. ובספר מגן אברהם ז"ל כתוב, דאף הריטב"א ז"ל והרמב"ן ז"ל ס"ל כדברי התוס'. וכתב מו"ה ז"ל בתשובה הובאה בתשובות [מ]הרח"ש סימן ב', דבשעת הדחק באיסור דרבנן מצינן לסמוך ארש"י דידעתי מהני, וכ"ש היכא דנמצא בכל המעשה מתחלה ועד סוף. כנסת הגדולה הגהות טור שם אות י.

²⁹ כתב הרב בעל תומת ישרים סימן ל"ז וצ"ח, דלדעת רש"י ז"ל ה"ה בחלוקה דבפני נכתב אי אמר ידעתי דמהני, אלא דלכתחלה צריך לומר בפ"נ ובפ"נ. ולדעת התוס' בפני נכתב לאו דוקא, דה"ה אם אמר ידעתי מהני, אבל בפני נחתם דוקא. וכן דעת מהר"ר יום טוב הכהן ז"ל שם, אלא דס"ל דלדעת התוס' כי היכי דידעתי לא מהני בחתימה, ה"נ לא מהני בכתיבה, כן נ"ל. אבל מוהר"ר יוסף טאיטאסאק ז"ל שם כתב, דלרש"י בפני נכתב דוקא, ואם אמר ידעתי לא מהני, אף על גב דמהני בחתימה. ויראה שלצאת דעת כולם לדעת מוהר"ר דון תם ז"ל, כל שאמר בכתיבה שהוא מכיר, ועל החתימה אמר בפ"נ כשר.

³⁰ תשובה למהר"ש ן' ויליסד ז"ל כתב דשליח שמביא גט מקוים אף על פי שאינו צריך לומר: בפני נחתם, צריך לומר: בפני נכתב, דלא ליתי לאחלופי בשאר שטרות אפילו לרבא.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

וי"א³¹ כל שהגט מקוים, אין צורך לומר לא בפ"נ ולא בפ"ג, שמכיון שהוא מקוים לא חיישינן לאיחלופי.

אולם יש אומרים³² שאם הביא השליח הגט מקוים בחותמיו, אף על פי שאין מכירין חתימות דייני הקיום, מכל מקום במקום דחק ועיגון יש להקל ולסמוך עליו, אף על פי שלא אמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם, הואיל ואי אפשר להחזיר ולומר, יש לסמוך על החתימות, שמן התורה עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בבית דין דמי.

דף ג:

ו. אין כותבין במחובר לקרקע כתבו על המחובר לקרקע תלשו חתמו ונתנו לה נשר

יתבאר להלן דף כא: בעזחי"ת

ז. ג' גיטין פסולין

יתבאר להלן דף פו. בעזחי"ת שאין דבר שהוא³³ מן התורה מתקיים אלא על פי שנים עדים, לפיכך גט שנתנו בינו לבינה ואפילו בעד אחד אינו גט, ואפילו אם נשאת תצא והולד ממזר.

במה דברים אמורים כשהיה הגט בכתב יד סופר ואפילו חתום עליו עד אחד, אבל אם כתב הבעל הגט בכתב ידו הוי כהודאת בעל דין וכמאה עדים

³¹ כנסת הגדולה שם ו וכתב שוב נדפסו תשובות הרב מהר"ח ש"ז"ל השייכות לחא"ה, וראיתי שם בסימן ג' שתפסו להרב מהר"ש י' ויליסיד ז"ל בזה.

³² רמ"א קמב יט ועיי"ש במ"ז יז שהקשה דהא איתא בפרק קמא דלטעם דמשום קיום פרכינן ולבעיא תרי כמו בכל קיום שטרות ומשנינן כיון דמן התורה אין צריך קיום דעדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בבי"ד ורבנן הוא דאצרכו קיום משום ענונא אקילו בה רבנן הרי דגם בלא שום קיום בי"ד אין צריך לומר בפ"ג אלא מדרבנן והקילו משום עיגון להאמין לשליח כשאומר בפ"ג ואפי"ה איתא בגמ' ולעיל סעיף י' דאם לא אמר בפ"ג ולא נמלו ממנה ונשאת תצא שהגט פסול ולר' מאיר אמרינן בגמ' דהוה הולד ממזר א"כ כאן שהקיום צריך קיום מדרבנן למה יהיה מותר בדיעבד כל שאינו חוזר ונטלו ממנה מה לי קיום חותמי הגט עצמו מה לי חתימות דייני הקיום כיון שגם הם צריכים קיום ולא נתקיים ולא נתקיימו. ועיי' ב"ש שם מב שתי מקיל בזה דס"ל לכמה פוסקים קיום ב"ד א"צ קיום בזה הוא מקיל.

³³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קל כ

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

דמיו³⁴, שהרי אנן סהדי שכתב ונתנו לה כיון שיוצא מתחת ידה, ועוד שבו תלה הכתוב דכתיב וכתב הוא בעצמו משמע והוי גט לענין זה שפוסל אותה לכהונה, אבל מ"מ כשר לגמרי לא הוי ולא תינשא בו ואפילו חתום עליו עד אחד,

אולם אם נישאת לא תצא³⁵ ואפילו אין לה בנים מבעלה השני, ואפילו אינו אלא בכתב יד הבעל לבדו בלא שום עד כן הדין, דעד אחד אינו מעלה ואינו מוריד בגיטין.

צריך מדרבנן לכתוב זמן, בגט³⁶. ואם נתגרשה בגט שאין בו זמן, לא תנשא; ואם נשאת, לא תצא, אפילו אין לה בנים.

³⁴ נראה דלא חשיב ל"י הודאתו כחב לאחרני כיון שבדיו לגרשה, דמה"ט בעל שאמר גרשתי נאמן. תורת גיטין [באורים] שם

³⁵ עיי"ש בב"ש אם צריך שיהיה עדי מסירה ואכמ"ל

³⁶ שו"ע ונו"כ שם קכז א